

Laudáció Dr. Maróti Andor kitüntetése, a Kovács Máté Emlékplakett átvétele alkalmából

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés!

Nekem jutott a megtisztelő feladat, hogy bemutathassam egy kiemelkedő életpálya főbb állomásait, és Önökhöz közel vigyem Dr. Maróti Andor professzort, akinek tanítványa lehettem.

Maróti Andor Budapesten született 1927. július 27-én. Szülei Maróti László és Soóvári Nagy Anna voltak, gyermekkorát 3 testvérével (László, Éva és István) együtt Budapesten töltötte. Azért említem a testvéreket név szerint, mivel a teremben ülők közül bizonyára többen ismerik, ismerték őket is. Fiatal korának súlyos, meghatározó emléke, hogy 1945-1948 között hadifogoly volt a grúziai Rusztaviban. Emiatt a háború előtt megkezdett középiskolai tanulmányait csak a hadifogság után tudta befejezni. Aztán az akkori időkben szokásos kitérőkkel, de megindult a szakmai pályája:

- ❖ 1949-1950 között a Lámpagyárban volt átképzős lakatos.
- ❖ 1950-1954 között az ELTE BTK magyar, történelem és újságírás szakán tanult.
- ❖ 1954-1956 között a Magyar Nemzet kulturális rovatának lett a munkatársa,
- ❖ 1956-ban kötött házasságot Herczeg Ibolyával, akit sorainkban üdvözölhetünk.
- ❖ 1957-1961 között a Művelődésügyi Minisztérium közművelődési főosztályának főelőadója.
- ❖ 1961-től 15 évig az ELTE BTK közművelődési tanszéki szakcsoportjának tanársegédje, majd adjunktusa, 1970-1983 között a szakcsoport vezetője, 1976-1995 között docense.
- ❖ 1977-ben A kultúra fogalmának fejlődéstörténete című értekezésével elnyerte a *filozófiai tudományok kandidátusa* fokozatot.
- ❖ 1996-tól nyugdíjas.

Ezután még 10 évig az ELTE Tanárképző Főiskolai Karának művelődésszervező szakán, majd 2006-2008 között az ELTE Pedagógiai-Pszichológiai Karán nyugalmazott előadó volt. 2016-ban az ELTE szenátusa ellenszavazat nélküli döntéssel *címzetes egyetemi tanár* címet adományozott neki. Kitüntetései: 1995-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztje; 2002-ben Bessenyei György-díj.

Kutatási területe évtizedeken keresztül a kultúra filozófiai és elméleti irányzatai, a felnőttoktatás elmélete és módszertana, a nemzetközi összehasonlító andragógia.

A Maróti Andorral készült életinterjú, mely 2017-ben a jubileumi születésnap tiszteletére készült a Kultúra és Közösség tematikus számaként, egyéni szemszögből mutatja be a felnőttnevelés, a közművelődés, az andragógia kialakulásának, képzési rendszerbe illesztésének, a tudományok rendszerébe integrálódásának főbb állomásait, eredményeit, nehézségeit és küzdelmeit. Egyidejűleg kibontakoznak előttünk az oktató / képző / tudós ember vívódásai, figyelemmel kísérhetjük folyamatos és tudatos önművelési törekvéseit, a szakma iránti mélységes elkötelezettségét.

Nos, és mi az, ami miatt – éppen **Kovács Máté** születésnap megemlékezésének ünnepi közgyűlésén – itt és most – **Maróti Andor** köszöntésére gyűltünk össze? Melyek azok az események, kapcsolódási pontok, amelyek a két életút egy-egy metszéspontján meghatározóvá váltak?

Az első említendő metszéspont egy **konkrét, személyes együttműködésen alapuló szakmai kapcsolat** létrejötte volt. Az életinterjúban is többször történik utalás erre az évtizedes kapcsolatra, amely a népművelés szak megindításához köthető. Részlet a visszaemlékezésből: „1961 februárjában kaptam meg a kinevezésemet (a szakcsoporthoz), és szeptemberben már meg kellett kezdeni a tanítást a nappali és az esti tagozaton. Ez szinte lehetetlennek látszott, mert az első félév tárgyainak még nem volt kidolgozott tananyaga. [...] Nem volt akadálytalan a szak elfogadtatása. Az egyetemen többen hangoztatták, ennek nincs tudományos alapja, ez

olyan gyakorlati foglalkozás, amire elég lenne valamilyen tanfolyami felkészítés. [...] Támogatta az ügyet az egyetem rektora, Székely György történész, a bölcsészkar dékánja, Tálasi István néprajzos és **Kovács Máté, a Könyvtártudományi Tanszék vezetője. S minthogy önálló tanszék még nem lehettünk, valamelyik tanszékhez kellett kapcsolódnunk; a Pedagógiai Tanszék vezetője ezt nem fogadta el, a Könyvtári tanszéké azonban igen.**”

A képzés tehát Kovács Máté kiállása következtében megindult, ám az évtized végére a szak ismét válságba került. Erre így emlékszik vissza az életinterjúban: „1970-ben [...] ketten maradtunk Mándoki Rózsával. Minthogy a Könyvtári tanszékhez tartoztunk, a tanszékvezetővel, Kovács Mátéval beszéltem meg, mit tegyünk. Most már senkit sem javasoltam a szakcsoport vezetésére, hanem elvállaltam azt. Egyszersmind javasoltam, hogy Fodor József státuszát bontsuk ketté, és vegyünk fel két tanársegédet, akik segítenek a szak megújításában. Tanszékvezetőnk egyetértett a javaslatommal, és elfogadta, hogy Heleszta Sándort és Király Jenőt nevezessük ki az egyetemre. Heleszta a Népművelési Intézet munkatársa volt, a szociológia és a művelődésszociológia tanítását bíztam rá, Király Jenőt pedig – aki 1967-ben végzett nálunk a népművelés-szak nappali tagozatán – a kommunikációelmélet és a filmelmélet tanítására kértem fel. [...] Az elképzelésem bevált: mindketten kitűnő munkát végeztek. Megemlítem még, hogy fölvettem tanszékvezetőnknek, hívjuk meg előadónak Németh Lászlót a művelődéstörténet tanítására. Kovács professzor azt mondta, az ötlet jó, de nem fogják jóváhagyni...” [...] „Sajnos, 1972-ben meghalt Kovács Máté, de a tanszék vezetését átvevő Kiss István is támogatta szakunk fejlesztését.”

Hogy a Kovács Mátéval való találkozás és több mint évtizedes együttműködés mennyire meghatározónak bizonyult, azt bizonyítja, hogy az utóbbi években egy virtuális kapcsolatteremtés, szellemi párbeszéd igénye merült fel Maróti Andor részéről. Ezek az írások jelentősen gazdagítják a mindkét szakma szempontjából alapvető kérdések tisztázását épp úgy, mint a Kovács Máté életmű kiteljesítését.

Néhány cím Maróti Andornak a közelmúltban közölt publikációiból: Kovács Máté a népművelés tudományáról (Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2014. 5.); A kommunikáció és a kultúra kapcsolata Kovács Máté gondolkodásában – és a belőle levonható következtetések (Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2015. 4.). Megjegyzendő még, hogy 2016-ban, Maróti Andor akkor megjelent „Nélkülözhetetlen kultúra” c. könyve kapcsán – az MKE soproni vándorgyűlésén az Alapítvány rendezvényén tartottunk kerekasztal beszélgetést a szerző személyes részvételével, ugyancsak bőven érintve mindazokat a kérdéseket, amelyek mindkettőjük életművében központi helyet foglalnak el.

Ezek az írások megvilágítják **a kettőjük közötti szakmai és szellemi rokonság legfőbb jellemzőit:**

- ❖ emberi tartásukban a kultúra tisztelete, a művelődés demokratizmusa iránti elkötelezettség, a nyilvánosság követelménye, a minőségigény,
- ❖ gondolkodásukban a nemzeti és az egyetemes kultúra összekapcsolása, a történeti látásmód, a rendszerszemlélet,
- ❖ munkastílusukban a kitartó, szívós és következetes munkavégzés.

Ahogy ezekben a közelmúltban keletkezett írásokban tiszteleg Kovács Máté munkássága előtt, mi is úgy tisztelgünk Maróti Andor életpályája előtt, elismerésünket és köszönetünket pedig a **Kovács Máté Emlékplakett átadásával** erősítjük meg/fejezzük ki – várva a további kutatási eredményeket is.

Budapest, 2018. november 12-én

dr. Bartos Éva